

at Gravene paa vore Landsbykirkegaarde vender Hovedenden mod Vest og Fodenden mod Øst. Den gamle Symbolik er jo den, at naar de døde rejser sig af Gravene, kommer de til at vende Ansigterne mod Øst, hvorfra Frelseren kommer igen. Ligesom man i Lovforslaget har en Bestemmelse om, at Kirkens Kor som Regel skal være i dens Østende og Taarnet altsaa i dens Vestende, kunde jeg tænke mig, at der i Loven blev optaget en Bestemmelse om Kirkegaardenes Ordning, hvorefter det saa vidt muligt skulde iagttages, at man blev ved den ældgamle tusindaarige Skik her i Danmark, at Gravene har Hovedenden mod Vest og altsaa Fodenden mod Øst.

Idet jeg er ved Kirkegaardene, vil jeg gøre et Spørgsmaal til den højtærede Minister. Det hændte mig en Gang, da jeg kom forbi Vallensbæk Kirkegaard og havde Lyst til at komme ind og se paa den, at den viste sig at være lukket, absolut lukket, saa man ikke kunde komme ind. Det er aldrig overgaaet mig før, og jeg tvivler om, at det stemmer med dansk Lov og Ret, at fredelige vejfarende, der kommer forbi en Kirkegaard, ikke skal have Lov til at gaa ind og se paa den. Jeg ved ikke, om der haves en Bestemmelse om, at Adgangen til Kirkegaardene skal være fri for alle anstændige Medborgere. Hvis en saadan Bestemmelse ikke findes, synes jeg, det kunde være passende at faa den indsat.

Lovforslagets Bestemmelser om Bevarelse af Kirkernes historiske Udseende er vistnok gennemgaaende tilfredsstillende, og jeg skønner af disse Bestemmelser, at de Myndigheder, der har haft at gøre med deres Affattelse, efterhaanden har faaet Øjet op for dette, som den ærede Ordfører for Venstre (Moltesen) ogsaa pegede paa, at det af mange Grunde er nok saa vigtigt at bevare Kirkernes traditionelle og historiske Udseende som at føre dem tilbage til de stilrette Forhold. Man har tidligere været inde paa en Vej, som dog ganske sikkert har ført for vidt, idet man i saadanne gamle Kirkebygninger har ødelagt og nedbrudt meget, der havde Aarhundreders Hævd, for at Bygningerne kunde vinde i Stilrenhed. Den ærede Ordfører for Venstre nævnte Viborg Domkirke som et afskrækkende Eksempel i saa Henseende. Hvad Ordføreren bemærkede derom, kan jeg ganske slutte mig til. Jeg kunde have Lyst til at nævne Bjernede Kirke nede paa Sorøegnen som et andet slaaende Eksempel, hvor man for Stilrenheds Skyld ødelagde en ganske enestaaende Kirkebygning, en Kirke, hvis Lige ganske sikkert ikke har været i hele Verden,

nemlig Kirken med den gamle historiske Bispehue, der havde staaet og smykket dette sjællandske Landskab i Aarhundreder, for at faa en kedelig og ganske ordinær Rundkirke i Stedet. Jeg tror nok, at der blandt de bygningskyndige, der nu har med Kirkernes Restaurering at gøre, gør sig en sundere og sandere Betragtning gældende om, at det nok saa meget gælder om at bevare Kirkernes velhjemlede historiske Udseende som om at føre dem tilbage til stilrene Forhold. Men jeg kan dog tænke mig, at der kunde indføres yderligere Kauteler i Lovforslaget for at sikre en bedre Behandling af Kirkerne i Fremtiden. Der findes en Bestemmelse om, at Kirkesynet skal have Ret til ved foreliggende Lejlighed at faa Cementpudset fjernet fra en Kirkens Ydermure. Det er en overmaade rimelig og god Bestemmelse, for der er ikke noget skrækkeligere for en Kirkens Ydre end de Vægge, som er udstafferede med Cementpuds. Et meget afskrækkende Eksempel i saa Henseende er Hundstrup Kirke i Sydfyn, der vedligeholdes af Baroniet Lehn, som vistnok i sin Tid har udstyret alle Baroniets Kirker med disse udvendige Cementmure, der ikke kan afgive noget som helst Skønhedsindtryk.

Endvidere staar der i samme Paragraf, § 8, at man ogsaa skal være berettiget til at fjerne en Kirkens Kalkpuds, hvor det kan paavises, at Kirkemuren oprindelig har været fuget. Den ærede Ordfører for Venstre gjorde allerede opmærksom paa, at hvis man skal være berettiget til at fjerne Kalkpudset af den Grund, kan man blive berettiget til at fjerne det fra vistnok de $\frac{9}{10}$ af de danske Landsbykirker. Det gælder vel nok for saa mange, at de fra først af har staaet med fugede Stenmure. Jeg vil haabe, at man vil omgaaes lidt varsomt med denne Bemyndigelse, thi jeg tror, at de hvidkalkede Kirker har en saa stor Skønhedsværdi i det danske Landskab, at man ikke af arkæologiske eller arkitektoniske Grunde skal gaa til i ret stort Omfang at fjerne denne hvide Kalk. I det hele vil jeg haabe, at Tilsynet i Fremtiden maa betragte det som en af sine Opgaver at konservere Landsbykirkernes Farver, naar de saaledes er historisk afhjemlede. Jeg har tidligere haft Lejlighed til at fremdrage et Par Eksempler i saa Henseende her i Salen, men da fandt den højtærede Formand det malplaceret, og jeg blev forhindret i at fortsætte. Jeg skal blot nævne et Par Eksempler paa, hvad jeg mener. Det er karakteristisk for hele Nordfalster, at alle Lands-